

שהרי חטאת דמה ניתן על כל ארבע הקרנות, ואף על הקרן שאין תחתייה יסוד. ועל כרחק על עולה לחוד נאמר, והיה לו לכתוב "אל יסוד העולה" ולא "מזבח העולה"?

ומתריצין: **אי הוה כתיב "אל יסוד העולה"**, הוה **אמינא** שיזרוק תחילת הדמים בזקיפה **דיסוד**, בקיר של האמה התחתונה, שעולה מן הארץ עד הכניסה [שהיסוד עולה אמה ונכנס אמה]. **השתא דכתיב "אל יסוד מזבח העולה"**, משמע ¹ **אגגו דיסוד**, על גגו של היסוד, שהוא דומה למזבח [בתוס' ביארו שלא דוקא על גג דיסוד, אלא על כל גובה הקיר של המזבח, עד חוט הסיקרא כשר].

והשתא, לאחר שנתבאר כי מה דקתני בכרייתא "או אינו אלא למזבחה של עולה" היא ליסוד" הכונה לתחילת מתן דמים שלא תהא אלא בקרן שיש בה יסוד, מפרשינן פלוגתיהו דרבי ישמעאל ורבי עקיבא:

אמר רבי ישמעאל: גג יסוד, למה לי קרא עבורו, והרי קל וחומר הוא: ומה שירים, שאינו מכפריב, טעונים שפיכה אל גג יסוד. תחלת עולה, שמכפרת, ² אינו דין שטעונה גג יסוד, שתחילת דמה יהיה כנגד היסוד!?

כתיב "העולה" הוה אמינא **דאפיך מיפך**, **דבראי לגואי**, שיתן את שיירי הדם החיצוניים בפנים, וכשם שמצינו שדמים **דגואי הפנימיים** שייריהם ניתנים **לבראי?**

אי אפשר לומר כן, כי לא תיתכן הוה אמינא שכשם שהניתנים בפנים שייריהם נשפכים אל היסוד בחוץ, כן הניתנים בחוץ שייריהם נשפכים בפנים. **דחא אין לו יסוד למזבח הפנימי עצמו**, ולא יתכן לשפוך עליו את שיירי הדם של הקרבנות שדמיהם ניתנים על המזבח החיצון. ובעל כרחק אייתר קרא ד"העולה" ללמדנו את עצם דין שפיכת השירים בכל הקרבנות ליסוד המזבח החיצון והיינו "תן יסוד למזבח של עולה".

ועתה חוזרת הגמרא לפרש דברי הכרייתא: **או אינו אלא מזבח של עולה היא ליסוד.**

ומקשינן: איך היה אפשר לדרוש לתחילת דמים בכל הקרבנות שיהיו כנגד היסוד? **מי כתיב "אל יסוד העולה"?** והא **"אל יסוד מזבח העולה" כתיב!** בשלמא אי קאי אשפיכת שירים נחא הא דכתיב "מזבח העולה", שדין השירים בכל הקרבנות שתחילת דמן במזבח החיצון הוא שיהיו ניתנים על יסוד מזבח העולה, אלא אי לתחילת דמים, הרי אי אפשר לומר כן,

קכא א ד"ה כשתמצא, בתחילת דבריהם].
אולם לפי שיטת הרמב"ם [מעשה הקרבנות ה יז] שגם בבכור מעשר ופסח צריך ליתן על זוית המזבח, אם כן יהיה בהם הדין כמו בעולה, שהרי צריך לינתן על שתי רוחות המזבח, ועיין חזו"א [זבחים סימן טז סק"ז].

2. בחידושי ר"ז הלוי [לו ב] ביאר שהדין

1. מדברי התוס' נראה שמעיקר הדין אפשר ליתן את מתנות העולה על גג היסוד, ורק שכתבו שבעולה עדיף ליתן על זקיפת המזבח [שכנגד היסוד], מאחר וצריך שיהיה שתי מתנות שהן ארבע, וזה יותר שייך בחודו של המזבח מאשר בגג היסוד, ולפי זה בבכור מעשר ופסח שניתנין מתנה אחת, יהיה אפשר לכתחילה ליתן על גג היסוד, וכן משמע מדברי התוס' [פסחים

אמר רבי עקיבא: ומה שירי הטאת שאין מכפרין ואין באין לכפרה, טעונים גג יסוד, תחילת עולה שמכפרת, ובאה לכפר אינו דין שטעונה גג יסוד.

אם כן מה תלמוד לומר "אל יסוד מזבח העולה" — תן יסוד למזבח של עולה!

והוינן בה: מאי בנייהו, במה נחלקו רבי ישמעאל ורבי עקיבא?

אמר רב אדא בר אהבה: אי 3 שיריים מעכבי, איכא בנייהו. מר, רבי ישמעאל

סבר מעכבי, דהוא לא קאמר אלא ש"אין מכפרין", שאין השיריים באין לכפר אבל מעכבין הן בכפרת הקרבן. ומר רבי עקיבא סבר דלא מעכבי, שהרי הוסיף רבי עקיבא על דברי רבי ישמעאל ואמר, "אין מכפרין ואין באין לכפרה" להשמיענו שאין הכפרה תלויה בהן.

רב פפא אמר: דכולי עלמא שיריים אין מעכבי. והכא, הנך שיריים שנחלקו בהן רבי ישמעאל ורבי עקיבא, לא בשפיכת שיריים של כל הקרבנות נחלקו, אלא 4 במיצוי דם 5 הטאת העוף שהשתייר מהזאתו, אל יסוד

נתינה על המזבח כנגד היסוד אין זה רק בגדר קביעות מקום במזבח, אלא שבעצם הנתינה על המזבח נאמר גם כן דין שיהיה ניתן ביסוד, וזה מתקיים על ידי מה שנותנו כנגד היסוד אף שאינו נותן ממש על היסוד עצמו, ודקדק כן מלשון הגמרא כאן "שטעונה גג יסוד".

ויישב בזה את קושית התוס' [נא ב], שהקשו לשיטת רש"י שלומדים בקל וחומר להצריך יסוד בתחילת הנתינה, למה לא נלמד גם כן שעולת העוף טעונה יסוד? ותירץ, מאחר ונתבאר שדין כנגד היסוד הוא קיום דין יסוד בזריקה, ואם כן יש לומר שכל זה שייך רק כשהזריקה נעשית למטה מחוט הסיקרא, כלומר בחלקו התחתון של המזבח, אבל עולת העוף שהיתה נעשית בחלקו העליון, למעלה מחוט הסיקרא, ומשום כך לא שייך להצריך שם כנגד היסוד, ששם אין שום שייכות ליסוד.

3. המקדש דוד [ז ה] מסתפק האם העיכוב הוא שישפוך את כל השיריים בדוקא, שזהו הדין של שפיכת שיריים ליתן כל מה שנשאר, או שאפילו אם נתן קצת מהם כיפר, וכמו כן נסתפק האם כשנתן מקצת שיריים בחוץ יהיה חייב [לרבי נחמיה, לקמן בב], או דוקא כשנתן כולם, וכן

כשחט במחשבה לשפוך שיריים חוץ לזמנו שהוא פיגול לדברי כולם, איך יהיה דין כשחשב רק על מקצת ממנו, [ועיין לקמן פא ב].

4. החפץ חיים בזבח תודה [מעילה ט] מבאר שלמרות שבשפיכת שיריים ובמיצוי בחטאת העוף יש דיעה הסוברת שהם מעכבים, מכל מקום חלוקים הם בגדרם.

שהרי בגמרא מעילה [ט א] מבואר שלדברי האומר מיצוי בחטאת העוף מעכב, אם חישב במיצוי לאכול ממנה חוץ לזמנו הרי זה פיגול, ורש"י מפרש שם שאפילו אם חישב רק במיצוי לבד, ולא בהזאה, הרי זה פיגול, ואילו לענין שפיכת שיריים הלא מבואר בזבחים [מב ב] שאין מפגלין כשחישב בהם לבד, משום שאין מפגלין בחצי מתיר, ובהכרח שעבודת המיצוי הוא בא לריצוי בפני עצמו אלא שהוא מעכב הכפרה, אבל שיריים הם חלק מהריצוי של הקרבן, ועיין שם שהביא שיש חולקים בזה.

5. בחידושי הגר"ח על הש"ס מבאר בדעת הרמב"ם שפסק כדברי האומר מיצוי מעכב, שאין המיצוי חלק מעבודת הדם, אלא עבודת הדם נסתיימה בהזאה, שהרי אין המיצוי מכפר

ומה פר כהן משיח, מי שאין נכנס דמו לפני ולפנים, בין לחובה בין למצוה, טעון יסוד. מי שנכנס דמו חובה לפני ולפנים, אינו דין שטעון יסוד?!

ומאחר שלא הוצרך לכתוב דין שפיכת שיירי דמו של פר יום הכפורים וכתבו, יכול יעבבנו כאילו שנה עליו לעכב? תלמוד לומר בפרשת עבודת יום הכפורים, אחר גמר עבודות הדם, "וכלה מכפר את הקדש". ודרשינן: שלמו כל הכפרות בולן. וכתוב זה מדבר בודאי קודם שפיכת שיירים, שהרי לא נאמר כלל דין שיירים שם, דברי רבי ישמעאל.

הרי להדיא כוותיה דרב פפא שלרבי ישמעאל לא מעכבי שיירים בחטאת בהמה.

וממשיכה הברייתא: מאחר שבאנו לקל וחומר זה, יש לדון כמו כן: קל וחומר לפר כהן משיח מעתה, לשפיכת שיירים, שלא היתה צריכה להכתב בו משום שהיה אפשר ללמוד דין שפיכה בקל וחומר:

ומה שעיר נשיא, מי שאין נכנס לפניו, לא חובה ולא מצוה, שחטאת חיצונה היא, בכל זאת הרי הוא טעון יסוד. מי שנכנס דמו לפניו, בין לחובה בין למצוה, דהיינו פר כהן משיח [ע' ברש"י הביאור בשינוי מהנאמר לעיל דפר כהן משיח אינו חובה] אינו דין שטעון יסוד?!

המזבח, אם המיצוי מעכב אי לא מעכב קא מיפלגי: מר רבי ישמעאל סבר מעכב, ומר רבי עקיבא סבר לא מעכב.

תניא כוותיה דרב פפא דלרבי ישמעאל נמי לא מעכבי שפיכת שיירים: נאמר בפר כהן משיח "ואת כל דם הפר ישפך אל יסוד המזבח". מה תלמוד לומר "הפר"? שהיה יכול לכתוב "ואת כל הדם ישפך". אלא כאן לימד על פר יום הכפורים שטעון מתן שיירי דמים ליסוד, שלא נתפרש בו דין שיירים, דברי רבי.

אמר רבי ישמעאל [לא לחלוק בא אלא ללמד שאין שיירים מעכבים בפר יום הכפורים]:

שמה תאמר ששפיכת השיירים בפר יום הכיפורים מעכבת מחמת ייתורא דקרא, שהרי לא היה צריך קרא לרבות שפיכת שיירים לפר יום הכפורים, כי קל וחומר הוא: ומה אם פר כהן משיח, מי שאין נכנס דמו לפניו בתור חובה, שהרי אין חובה עליו לחטוא ולהביא חטאת, ובכל זאת הרי הוא טעון שפיכת שיירים אל היסוד. מי שנכנס דמו לפניו חובה, דהיינו פר יום הכפורים שחובה הוא בכל שנה ושנה, אינו דין שטעון שפיכת שיירים אל היסוד המזבח?!

אמר רבי עקיבא: יש להוסיף על דבריך, שאמרת שכוחו של פר יום הכפורים גדול מפר כהן משיח שזה חובה וזה מצוה, ועדיפא מיניה יש לדון:

יצא מידי מעילה, שכבר אינו בכלל קדשי ה', מאחר שנעשית כבר מצות עבודתו.

כמו שמבואר בסוגייתנו, ורק שהכפרה שנעשית בעבודות הדם מעוכבת כל זמן שלא נעשית שפיכת השיירים, ומשום כך אחר ההזאה כבר